

Spis treści

Wstęp	9
Rozdział 1	
Wprowadzenie w problematykę starzenia się i starości	13
1.1. Prekursorzy kształtowania się psychologii starzenia się i starości	13
1.2. Starzenie się ludności według danych demograficznych	15
1.3. Rozumienie starości i jej periodyzacja	18
1.4. Pozytywne i negatywne aspekty starości	22
1.5. Strategie działania wobec problemu starzenia się ludności	27
Rozdział 2	
Starzenie się fizjologiczne	32
2.1. Biologiczne koncepcje starzenia się	32
2.2. Starzenie się z perspektywy neuronauki	35
2.3. Stan zdrowia osób starszych	39
2.4. Zmiany w zakresie narządów zmysłów	42
2.5. Psychologiczny wymiar starości	48
Rozdział 3	
Starzenie się patologiczne	55
3.1. Zespoły otępienne	56
3.1.1. Obraz kliniczny i diagnoza zespołów otępiennych	56
3.1.2. Charakterystyka wybranych zespołów otępiennych	60
3.2. Zaburzenia psychiczne u osób starszych	65
Rozdział 4	
Teorie przystosowania do starości	71
4.1. Teoria selektywnej optymalizacji z kompensacją	72
4.2. Teoria oscylacji pomiędzy asymilacją i akomodacją	74
4.3. Teoria społeczno-emocjonalnej selektywności	75
4.4. Teoria gerotranscendencji	77

Rozdział 5

Aktywność osób starszych	82
5.1. Generatywność jako osobowa zdolność kreowania rzeczywistości	82
5.2. Proaktywne zachowania adaptacyjne	87
5.3. Style życia osób starych	90
5.4. Uniwersytet Trzeciego Wieku	93
5.5. Wolontariat osób starszych	98

Rozdział 6

Psychobiograficzne podejście do starości	100
6.1. Analiza biograficzna	100
6.2. Reminiscencja jako sposób analizy własnego życia	104
6.3. Analiza i ocena własnego życia	109

Rozdział 7

Mądrość życiowa ludzi w podeszłym wieku	114
7.1. Próby konceptualizacji mądrości na gruncie psychologii	114
7.2. Wiedza intelektualna a wiedza zorientowana na mądrość	119
7.3. Sposób wyrażania mądrości przez osoby starsze	122

Rozdział 8

Człowiek stary w rodzinie i społeczeństwie	126
8.1. Rodzina miejscem obecności człowieka starego	126
8.2. Człowiek stary w społeczeństwie	131
8.3. Działania i inicjatywy na rzecz osób starszych	138

Rozdział 9

Różne wymiary doświadczania starości	144
9.1. Godność człowieka starego	144
9.2. Jakość życia osób starszych	162
9.3. Przystosowanie do starości	174
9.4. Postawa wobec własnej starości	179

Rozdział 10

Egzystencjalny wymiar starości	184
10.1. Doświadczanie czasu przez osoby starsze	184
10.1.1. Psychologiczny wymiar czasu	184
10.1.2. Integracja i organizacja temporalna	189
10.1.3. Znaczenie trzech wymiarów temporalnych	190
10.2. Zmaganie się z chorobą i cierpieniem	194
10.3. Doświadczanie utraty osób bliskich	198
10.4. Znaczenie religii w życiu osób starszych	209

Zakończenie	213
Bibliografia	217
Indeks osób	242
Indeks rzeczowy	248

Psychologia starości i sen – starość ma na celu przybliżenie Czytelnikom zagadnień z dziedziny psychologii funkcjonowania człowieka w okresie późnej dorosłości, a także ukazanie realnego obywatela człowieka wpisującego go w kontekst wartości. Jest to kolejny z serii autorstwa w tym zakresie, niejedynolity pod względem tematyki, ale zawierający się przedmiotem staroświeckich zadań, istniejących potrzeb i możliwości. W niniejszym, ale przybliżający do życia życia.

Problematyka starości jest częściej stale się przedostającą refleksji i badań w odniesieniu do różnych dziedzin życia – spaw, naukowych, społecznych, ekonomii, polityki, prawa, kultury, kulturowych czy moralnych. Przyczyną tego zainteresowania jest wzrost populacji osób starszych na świecie, a w związku z tym występująca na porządku poprawy jakości ich życia, poprawy świadczeń społecznych, emerytalnych, opiekuńczych i zdrowotnych. Problematyka starości zajmuje ważne miejsce w polityce społecznej na poziomie państwowych państw, a także w wymiarze międzynarodowym.

Główny problem starości, obok wskazanych wyżej obszarów dotyczy wrażliwości liczby osób starszych niepełnosprawnych, wymagających wsparcia i opieki, oraz kryzysu wśród pokoleń. Do istotnych problemów można także zaliczyć kryzys rodziny i więzi rodzinnych, kwestie społeczne związane z autanacją czy upośledzeniem, ryzyko marginalizacji społecznej lub kryminalizacji osób starszych w różnych dziedzinach życia. Ponadto ze względu na przemiany społeczne ekonomiczne, wartości, czy inne ryzyka, negatywnej oceny człowieka starszego w aspekcie jego obywatelskiej sprawności, użyteczności i efektywności.

Wzrost zatem konieczności pogłębionej refleksji o charakterze personalistycznym – dotyczącej samego wartości, sensu życia i śmierci, sensu cierpienia, godności osoby ludzkiej, obywatela do życia – mającej na celu zabezpieczenie człowieka przed naruszeniem przysługujących mu praw, a także przed dehumanizacją, merkantylizacją, uprzedmiotowieniem.